

נתונים על מצב הבריאות בעזה

ה-20 בינואר 2010

רצועת עזה הינה זירת ההתרחשות של משבר פוליטי וחברתי-כלכלי ממושך. האירועים האחרונים הביאו להידרדרות חמורה בתנאי המחיה המעורערים ממילא של התושבים בעזה, ושחקו עוד יותר את מערכת הבריאות המוחלשת.

הסגר המוטל על עזה מאז אמצע 2007, והמתקפה הצבאית הישראלית האחרונה, בין ה-27 בדצמבר 2008 ל-18 בינואר 2009, גרמו להידרדרות מתמשכת בגורמים החברתיים, הכלכליים והסביבתיים המשפיעים על בריאות התושבים.

הפניה לטיפולים בחו"ל של מטופלים הלוקים במחלות קשות, לשם קבלת טיפול מומחים מחוץ לעזה

טיפולי מומחים רבים, כמו למשל ניתוחי לב מורכבים וטיפול בסוגים מסוימים של סרטן, אינם זמינים בעזה, ולפיכך מופנים המטופלים לטיפול בבתי-חולים מחוץ לעזה. אבל במקרים רבים הבקשות להיתרי יציאה שמגישים מטופלים נענו בסירוב או עוכבו על ידי הרשויות הישראליות, כך שהמטופלים החמיצו את התורים שלהם ונאלצו לפתוח מחדש בתהליך ההפניה לטיפול.

שני מטופלים נפטרו לאחרונה בעודם ממתנים להפניה לטיפול - אחד בנובמבר ואחד בדצמבר. מאז תחילת השנה נפטרו 27 מטופלים בעודם ממתנים להפניה לטיפול.

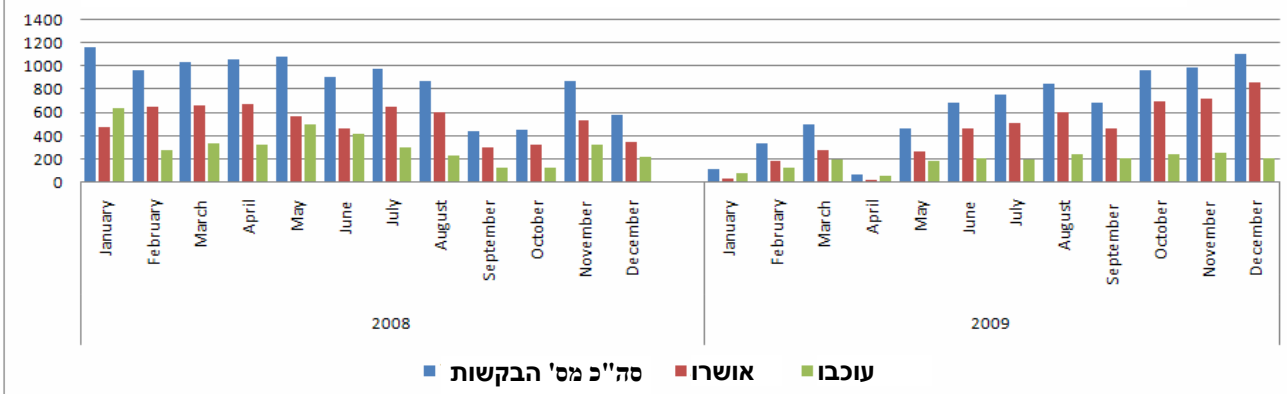
מותה של פידא' טלאל חיג'י

פידא' טלאל חיג'י בת השבע-עשרה אובחנה ב-2007 כלוקה בלימפומת הודג'קין, וטופלה בבית-החולים שיפא בעזה. מצבה הידרדר ונאמר לה שהיא זקוקה להשתלת מוח עצם, הליך שאינו ניתן בעזה. ב-20 באוגוסט הפנו אותה רופאיה לבית-החולים תל השומר בישראל, ונקבע לה תור להשתלה ל-23 בספטמבר 2009.

משרד הקישור האזורי הגיש עבור פידא' בקשה למעבר במעבר ארז למועד התור, אבל הרשויות הישראליות לא הגיבו לבקשתה, והיא לא הגיעה לתור שלה בבית-החולים תל השומר. כשהשיגה תור חדש, ל-20 באוקטובר 2009, הוגשה בקשה חדשה להיתר מעבר במעבר ארז. גם הפעם לא הגיעה כל תגובה מהרשויות הישראליות. מצבה הבריאותי הידרדר עוד יותר. היא קיבלה תור חדש בבית-החולים שניידר בישראל, ל-9 בנובמבר 2009, והגישה בקשה דחופה לחצות את מעבר ארז. גם הפעם לא התקבלה כל תגובה.

פידא' נפטרה ב-11 בנובמבר 2009. הרשויות הישראליות אישרו את בקשתה ב-12 בנובמבר 2009, שלושה ימים אחרי התור שנקבע לה בבית-החולים ויום אחד אחרי פטירתה.

תוצאות של פניות חולים להבלת היתר לעבור דרך מעבר ארז 2008 – 2009

מס' האנשים שמתו בעודם ממתינים לקבל היתר מאוקט' 2007 ועד היום

אספקת ציוד רפואי

בדרך כלל הורשתה כניסתה של אספקת תרופות וציוד מתכלה אל תוך עזה. ברם לעיתים קרובות קיים מחסור בשטח, בעיקר בשל חסר במשלוחים. הטבלה שלהלן מראה את התרופות והציוד המתכלה שאזלו כאחוז מתוך רשימת הציוד החיוני.

מחסן מרכזי	ינואר 2009	מרץ	אפר'	מאי	יוני	יולי	אוג'	ספט'	אוק'	נוב'	דצמ' 2009
תרופות		30%	14%	17%	15%	16%	22%	29%	16%	26%	
מתכלים		10%	13%	14%	16%	20%	15%	14%	17%	17%	18%

יבוא של סוגים מסוימים של ציוד רפואי, כמו מכשירי רנטגן ומתקנים אלקטרוניים, מתעכב למשך עד 2-3 חודשים. לעיתים קרובות, לסגל הרפואי הקליני אין את הציוד הרפואי הדרוש לו. מכשור רפואי הוא לעיתים קרובות שבור, מיושן או שחסרים לו חלפים.

הכשרת אנשי סגל רפואי

- אנשי הסגל הרפואי בעזה מנותקים מן העולם החיצון. מאז 2000 הצליחו רק קומץ רופאים, אחיות וטכנאים לצאת את הרצועה כדי להשתלם, דהיינו לעדכן את כישוריהם הקליניים, או ללמוד על טכנולוגיות רפואיות חדשות. עובדה זו פוגעת קשות ביכולתם לספק טיפול רפואי איכותי. מערכת בריאות יעילה אינה יכולה להתקיים כשהיא מבודדת מן הקהילה הבין-לאומית.
- מעריכים כי במהלך שביבת הבריאות שנמשכה מסוף אוגוסט עד סוף דצמבר 2008, שבתו 1750 רופאים, אחיות ואנשי סגל שאינו קליני מבתי-חולים ומרפאות, ורבות ממשורתיהם אוישו בעובדים חדשים שגיסה הרשות בפועל. רבים מאנשי הסגל השובתים לא חזרו לעבודתם.

- באוגוסט 2008 לא היו בשליש מבתי-החולים בעזה עובדי תחזוקה. כעת מאוישות כל משרות המהנדסים והטכנאים בכל בתי-החולים בעזה – למעט שני בתי-החולים ברפיח. יחד עם זאת, שלושה רבעים מהטכנאים שסקר של המשרד לגדה המערבית ועזה של ארגון הבריאות העולמי בדק במאי 2009¹ הועסקו במשרתם פחות משנה. בעוד שמחצית מהמהנדסים הוכשרו לעבודתם בתחזוקת ציוד רפואי, רק אחד מכל ארבעה טכנאים קיבלו הכשרה ספציפית כלשהי.
- בבתי-ספר לרפואה ובתוכניות לבריאות הציבור, תהליכי פיתוח תוכניות הלימודים אינם עומדים באמות-מידה בין-לאומיות.

הכלכלה בעזה בהתמוטטות

- סביר להניח כי האבטלה (41.5 אחוזים מכוח העבודה בעזה ברבעון הראשון של 2009²) והעוני (במאי 2008 התקיימו 70 אחוזים מהמשפחות בעזה על הכנסה של פחות מדולר ארה"ב אחד ליום לנפש³) הגואים ישפיעו השפעה שלילית ארוכת טווח על בריאותה הגופנית והנפשית של האוכלוסייה.

מים: שאיבת-יתר, מליחות ורמות של חנקות

המליחות הגוברת והרמות הגבוהות של חנקות באספקת המים, הנובעות משאיבת יתר של מי התהום וחדירתם של מי מלח, הינן מקור מרכזי לחשש לבטיחותם של מי השתייה, במיוחד עבור ילדים, שהם הפגיעים ביותר לרמות גבוהות של חנקות.⁴ רמות המליחות בבארות מים במרבית חלקיה של רצועת עזה גבוהות יותר מגבול ה-250 מ"ג לליטר שקבע ארגון הבריאות העולמי, וריכוזי החנקות גבוהים יותר מן הקווים המנחים שקבע ארגון הבריאות העולמי, 50 מ"ג לליטר (ומגיעים עד ל-331 מ"ג לליטר).

מתקפת "עופרת יצוקה"

- 10 עובדים של מערכת הבריאות נהרגו ו-25 נפצעו תוך מילוי תפקידם.

- תשתיות בריאות שניזוקו:

15 מתוך 27 בתי-החולים בעזה

45 מתוך 110 המרפאות

29 מ-148 האמבולנסים

- המחסור בחומרי בניין משפיע על מתקני בריאות חיוניים: האגף הכירורגי החדש בשיפא, בית-החולים המרכזי של עזה, נותר לא גמור מאז 2006. בתי-חולים ומרפאות שניזוקו במהלך מתקפת "עופרת יצוקה" לא שוקמו בשל האיסור על כניסת חומרי בנייה אל תוך עזה.

¹ ארגון הבריאות העולמי: בתי-חולים בעזה: תחזוקת מכשור רפואי. יולי 2009.

² המשרד לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA), מוקד מיוחד, אוגוסט 2009, נעולים: ההשפעה ההומניטרית של שתי שנות מצור על רצועת עזה

³ המשרד לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA), מוקד מיוחד, אוגוסט 2009, נעולים: ההשפעה ההומניטרית של שתי שנות מצור על רצועת עזה

⁴ דוח של ארגון האו"ם לאיכות הסביבה (UNEP), "אומדן סביבתי של רצועת עזה בעקבות הסלמת מעשי האיבה בדצמבר 2008-ינואר 2009"